

Filologijos
fakultetas

Lietuviškas MOTINOS paveikslas remiantis anketavimo duomenimis

Karolina Slotvinska
Kristina Rutkovska

Tyrimo tikslas, pagrindas, metodologija

- **Tyrimo tikslas** – atskleisti MOTINOS sąvokai būdingus stereotipinius bruožus, atsekti pokyčius jos įsivaizdavime ir išskirti silpnas, dar tik pradėjusias formuotis periferines reikšmes.
- **Tyrimo pagrindą** sudarė studentų užpildytos kognityvinio pobūdžio anketos.
- **Darbe taikoma kognityvinio anketavimo metodologija**, sukurta Liublino etnolingvistų, vadovaujant Jerziui Bartmińskiui.
- Studentams užduodamas tik vienas klausimas: „**Kas, tavo manymu, yra tikrojo X esmė?**“

Anketos pavyzdys

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas

Studijų kryptis: filologija, anglų-prancūzų k.

Amžius: 21

Lytis: MOTERIS

Ar, jūsų manymu, yra tikra motina?

Tikra mama yra žmogus, kuris /beaplygiškai/ myli savo vaikus, yra pasiruošusi dėl jų padaryti kone bet ką, vaikui augdami jaučia rūpestį, (globą, /tikumą/ Tikra mama ta, į kurią vaikui visad gali kreiptis patarimų) be baimės būti suvaržyti, išpeikti, "nurašyti", liaudiškai tariant. Tikra mama (gerbia vaiko pasirinkimus) ir /leidžia jam ^{svaiki} kurti savo gyvenimą, ~~bet~~ kokią jė inividualumą, o ne primeta savo pageidavimus scenarijus ^{ident} ^{juos} gyvenimui. Tikra mama palaiko ir, kartais vaikams net to neįsivaizduojant, mintimis, patarimais, veiksmais stumteli vaikus link ~~gero~~ gero - tiek jama pačiam, tiek kad jos atžala šleisty gire aplinkiniame pasaulyje. Tikra mama augina tolerantiškus, naujovius atvirus jaunus žmones, turinčius stiprų moralinių vertybių pagrindą po kojomis.

Trumpai: vaikams domėj gero moko ir atideda iš savęs rizikę, lig turi geriausio.

Mylėkit savo mamas! :))

Anketinės medžiagos analizė

Atliekant anketinės medžiagos analizę, visos išskirtos frazės yra skirstomos pagal deskriptorius ir aspektus:

- **Deskriptoriai** – metafrazės, smulkesnės semantinės kategorijos, kuriomis vadovaujantis aprašomos įvairios objekto savybės.
- **Aspektai** – semantinės kategorijos, skirtos objektui aprašyti iš tam tikros perspektyvos.

Anketinės medžiagos analizė

Svarbus išskirtų deskriptorių dažnumas – tam tikros ypatybės intensyvumo, kurį atskleidžia ypatybę pateikiančių respondentų skaičius, nustatymas.

Duomenys pateikiami naudojant simbolius:

- N – respondentų skaičius;
- W – visų respondentų pavartotų frazių skaičius;
- D – deskriptorių skaičius;
- W_s – stereotipizacijos rodiklis.

Stereotipizacijos rodiklis parodo dviejų dažniausiai pavartotų deskriptorių santykį su kitais,

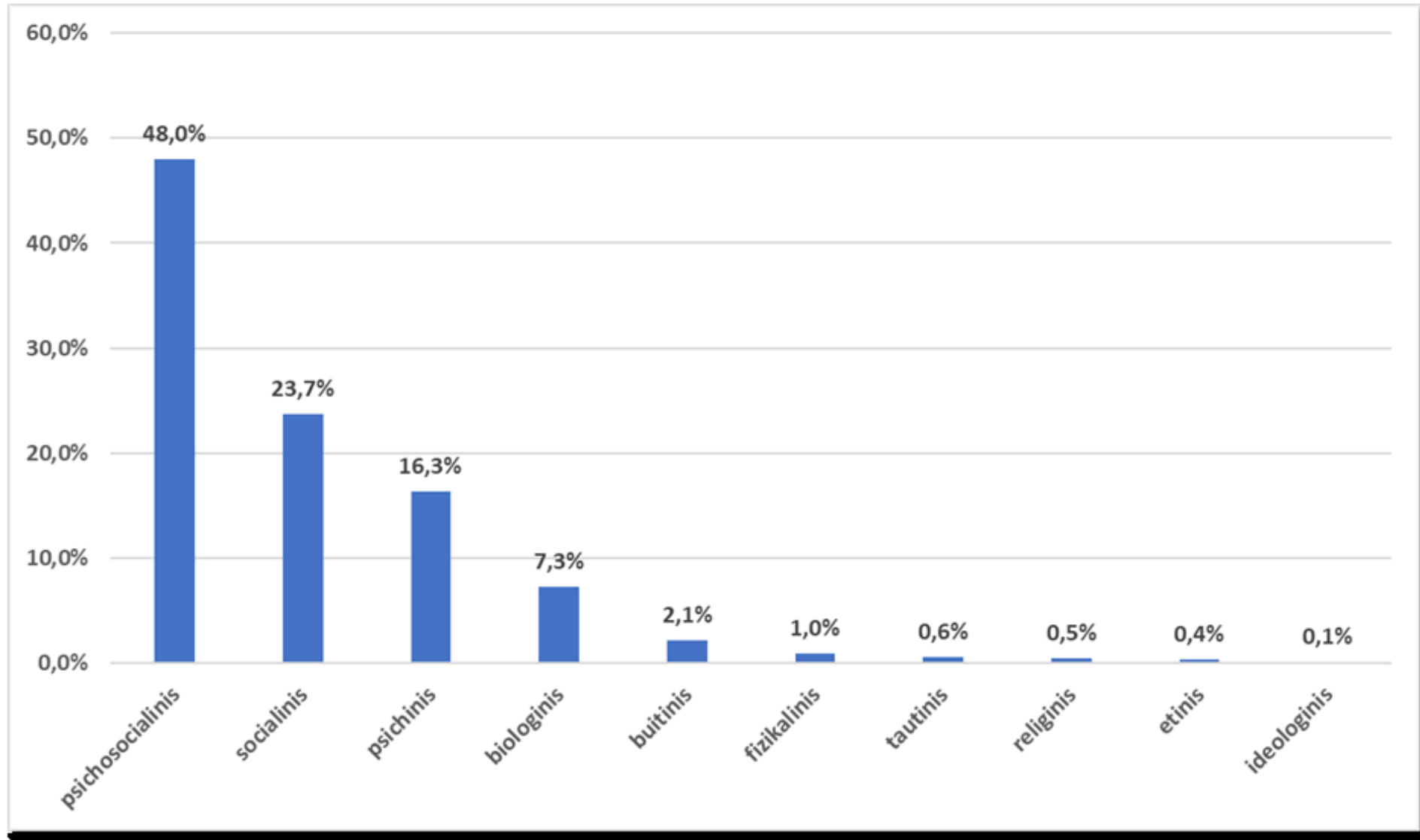
pateiktais rečiau, ir apskaičiuojamas pagal formulę: $W_s = \frac{D_1+D_2}{W} * 100$.

Respondentai

- Apklausoje dalyvavo VU ir VGTU studentai iš įvairių fakultetų.
- Iš viso tyrimui buvo atsirinktos 100 anketų: 48 anketos tikslųjų mokslų (vaikinų – 18, merginų – 30) ir 52 humanitarinių mokslų (vaikinų – 20, merginų – 32) atstovų.
- $N=100$, $W=838$, $D=88$, $Ws=17,52$

Motinos bruožai (pagal anketų duomenis)

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas

Daugiausia frazių sukaupė tokie deskriptoriai kaip:

- **Augina, auklėja (S); 77 / 9,2%;**
- **Myli (A); 70 / 8,4%; Rūpinasi (A); 65 / 7,8%;**
- **Aukojasi (A); 38 / 4,5%;**
- **Pagimdė vaiką (G); 28 / 3,3%;**
- **(Vien) gimdymas nereiškia buvimo motina (G); 26 / 3,1%.**

Vienas iš dažniausių deskriptorių

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas

Augina, auklėja (S); 77 / 9,2%

augina, auklėja (22); vaikus daug gero moko (4); ugdo (3); geba auklėti (3); suteikia gyvenimiškumo pagrindus (2); esant reikalui ir baudžia (2); suteikia patį pirmąjį požiūrį į pasaulį (2); parodys kelią (2); daro didžiausią reikšmę asmenybės formavimuisi (2); neugdo blogų savybių; (nebijo prisiimti atsakomybės) už auklėjimą; padeda (vaikui) suformuoti pasaulėžiūrą; sukritikuoja nederamą elgesį; (ryšys) iš dalies lemiantis vaiko raidą ateityje; daktaras; patenkina fizinius (poreikius); kultūros, kalbos, mąstymo būdo perleidėja; užaugino padoriu žmogumi; nuolat pabrėždavo, kad tik šeima spręs mano rūpeščius (!) mano naudai ir niekada nelinkės blogo; svarbu įskiepyti savo pasaulėžiūrą ir vertybes savo vaikams; turėtų išauginti geros širdies (...) ir savą vertybių sistemą turintį žmogų; praplėsti vaiko akiratį; ugdo ateities žmogų; nuoširdžiai augina, auklėja; stengiasi jiems (vaikams) įskiepyti teisingus moralinius principus, kad jie taptų dorais žmonėmis; moko savo vaikus augti savarankiškais ir nepriklausomais, mokančius save apginti bei nekenkti kitiems; išmoko svarbiausio dalyko – mylėti save ir savo artimus; jos indėlis į vaiką yra nesulyginamas su niekuo kitu ir neįkainojamas; moko vaiką mylėti visus žmones; moko atleisti; moko kaipgi gyventi tą gyvenimą; užaugina, auklėja padorų pilietį; stengsis išsiaiškinti kodėl taip buvo padaryta; ruošia pasauliui naują žmogų; nepamiršdama auklėti disciplinos; duoda pagrindą mano gyvenimui ir tapatybei; tėvynė, kurioje esi išmokomas kultūros ir tradicijų; turi kitiems neprieinamų galimybių daryti įtaką sūnui/dukrai, kuomet tie bando priimti svarbius ar sunkius sprendimus; auklėtoja; kai reikės pamokys; konstruktyvi kritika; suteikia daugiausia žinių nuo mažų dienų; savo atžalą gali išleisti į platųjį pasaulį tvirtai pastatytą ant kojų

Išvados

Vilniaus universitetas
Filologijos fakultetas

1. Šiuolaikinio Lietuvos jaunimo anketavimo duomenys rodo, kad, nors procentiškai daugiausia yra motiną apibūdinančių psichosocialiniam aspektui priskirtų deskriptorių (48%), visgi motinos įsivaizdavime pirmenybė teikiama jos **socialiniam vaidmeniui** – ji **augina, auklėja** vaikus (77 pasisakymai – 9,2%). Toks reiškinys yra šiek tiek naujas, palyginus su motinos koncepto anketiniais tyrimais atliktais kaimyninėje Lenkijoje, Liublino universitete, 1990 ir 2000 m. Pirmoje vietoje pagal didžiausią deskriptorių skaičių jose užima deskriptorius **meilė vaikui**, o auklėjimo funkcija atsiduria 7 i 5 vietoje.
2. Svarbu pažymėti, kad gana privatus ryšys tarp motinos ir vaiko, kuris pasireiškia kaip šilumos, meilės teikimas vienas kitam išlieka svarbus, grynai žmoniški santykiai yra aukštai vertinami. Žmogaus dėmesys nenukrypsta visiškai į visuomeniškumą, o jam svarbi ir jo bei artimiausių jam žmonių laimė. Panašaus pobūdžio įžvalgos, kai labai vertinamas buvo žmogaus asmeniškumas, pastebimas ir kitose ištirtose sąvokose (NAMŪ, ŠEIMOS, GARBĖS, LAISVĖS konceptai).
3. Ryškiai matomas ne tik motinos auklėtojos ir globėjos vaizdinys, bet ir motinos draugės, patarėjos, partnerės įvairiuose gyvenimiškose situacijose, kas rodo pokyčius tipišką motinos įsivaizdavime, kuriai anksčiau lyg iš prigimties priklausė pagarba. Tai atskleidžia naujai formuojamus ir kitais principais grindžiamus santykius tarp tėvų ir vaikų, kuriuos šiuolaikinis jaunimas ne tik toleruoja, bet ir teigiamai vertina.
4. Jaunųjų žmonių manymu, motinystė nereikalauja iš motinos atsisakyti savo asmeninio gyvenimo, ji leidžia jai dalyvauti įvairiuose renginiuose, užimti svarbias funkcijas, skirti sau pakankamai laiko. Pabrėžiama, kad moters savirealizacija yra svarbus veiksnys vaiko auklėjimo procese. Tik laiminga, sėkminga ir skirianti sau pakankamai laiko moteris gali išauklėti laimingą, laisvą ir dorą jauną žmogų.